AZƏRBAYCAN QİYMƏTLƏNDİRİCİLƏR PALATASI

DAŞINAR ƏMLAKIN — MAŞIN VƏ AVADANLIQLARIN QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ METODOLOGİYASI

Metodiki tövsiyə

“Qiymətləndirmə fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 20.2.6-cı maddəsi əsasında

Bakı — 2026

MÜNDƏRİCAT

1. Ümumi müddəalar
2. Obyektin identifikasiyası və sərhədlərin müəyyən edilməsi
3. Qiymətləndirmə ehtimalı: quraşdırılmış və sökülmüş vəziyyət
4. Baxış və texniki vəziyyətin qiymətləndirilməsi
5. Xərc yanaşması
6. Müqayisə yanaşması
7. Gəlir yanaşması
8. Ləğvetmə və qırıntı dəyəri
9. Çoxsaylı obyektlərin qiymətləndirilməsi
10. Nəqliyyat vasitələrinin xüsusiyyətləri
11. Nəticələrin uzlaşdırılması
12. Hesabatda məcburi açıqlamalar
13. Ən çox rast gəlinən 20 səhv
Əlavə A. Obyektin identifikasiya kartı
Əlavə B. Texniki vəziyyət şkalası
Əlavə C. Xərc yanaşması üzrə hesablama forması
Əlavə D. Müqayisə cədvəlinin nümunəvi forması
Əlavə E. Yoxlama siyahısı

1. Ümumi müddəalar

1.1. Məqsəd və status

Bu Metodologiya Azərbaycan Qiymətləndiricilər Palatasının üzvləri tərəfindən maşın, avadanlıq və nəqliyyat vasitələrinin qiymətləndirilməsi üzrə hazırlanan hesabatların AQP Qiymətləndirmə Standartlarına və Beynəlxalq Qiymətləndirmə Standartlarına uyğunluğunu təmin etmək məqsədilə hazırlanmışdır.

Sənəd Qanunun 20.2.6-cı maddəsinə əsasən Rəyasət Heyəti tərəfindən qəbul edilən metodiki tövsiyədir. Standart deyil və Qanunun 19.2.2-ci maddəsi üzrə təsdiq edilən yanaşma və metodları əvəz etmir — onların praktik tətbiqi qaydasını izah edir.

Ziddiyyət qaydası: Metodologiya ilə Standart arasında ziddiyyət yarandıqda Standart tətbiq edilir. Metodologiyadan kənara çıxma qadağan deyil, lakin hesabatda əsaslandırılmalıdır.

1.2. Tətbiq dairəsi

Metodologiya Qanunun 4.1.1-ci maddəsində göstərilən istiqamətin — daşınar əmlakın qiymətləndirilməsinin — maşın, avadanlıq və nəqliyyat vasitələri hissəsinə şamil edilir.

Metodologiya aşağıdakıları əhatə etmir: heyvanlar və bitkilər (bioloji aktivlər üzrə ayrıca metodiki sənəd hazırlanır), qeyri-maddi aktivlər (AQP QS 14), material ehtiyatları (AQP QS 15), daşınmaz əmlakın ayrılmaz tərkib hissəsi olan avadanlıq (AQP QS 11 və bu Metodologiyanın 2.3-cü bölməsi).

Qiymətləndirmənin məqsədi	Əlavə tələbləri müəyyən edən Standart
Girov (kredit təminatı)	AQP QS 20 — likvidlik, realizə müddəti, hər iki ehtimal üzrə nəticə
İcra sənədləri əsasında	AQP QS 22 — ekspozisiya xüsusi ehtimalı
Maliyyə hesabatlılığı	AQP QS 24 — qiymətləndirmə bazası hesabatlılıq çərçivəsi ilə müəyyən edilir
Müəssisənin tərkibində	AQP QS 13 — ikiqat hesablama qadağası, aktivin haqqı
Kütləvi / çoxsaylı obyektlər	AQP QS 23 — nisbət tədqiqatı, keyfiyyət hədləri
Hesabatın ekspertizası	AQP QS 25 — ekspertizanın növü və hədləri

1.3. AQP QS 10 və IVS ilə əlaqə

AQP QS 10 maşın, avadanlıq və nəqliyyat vasitələri üzrə metodologiyanı IVS 300-ə istinadla qəbul edir və özü üç milli konstruksiyaya cəmlənir: daşınar və daşınmaz əmlak arasındakı sərhəd, qiymətləndirmə ehtimalın məcburi göstərilməsi, köhnəlmənin üç növünün ayrıca hesablanması. Bu Metodologiya həmin bölgünü qoruyur və istinadla ötürülmüş hesablama mexanikasını açır.

1.4. Əsas normativ istinadlar

- "Qiymətləndirmə fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu (8 dekabr 2023-cü il)
- Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi — daşınar və daşınmaz əşyalar, əsas əşya və onun ləvazimatı
- Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi — gömrük dəyəri və rəsmiləşdirmə
- Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi — amortizasiya normaları (yalnız sərhədin müəyyən edilməsi üçün)

- AQP Qiymətləndirmə Standartları (AQP QS 1–4, 10, 13, 20, 22, 23, 24, 25)
- Beynəlxalq Qiymətləndirmə Standartları — AQP QS 1 ilə istinad edilən redaksiya

2. Obyektin identifikasiyası və sərhədlərin müəyyən edilməsi

Maşın və avadanlıqların qiymətləndirilməsində hesabatların əksər uyğunsuzluqları hesablamada deyil, obyektin dəqiq müəyyən edilməməsində yaranır. Daşınmaz əmlakdan fərqli olaraq burada obyekt kadastr nömrəsi ilə birmənalı müəyyən edilmir — identifikasiya qiymətləndiricinin işidir.

2.1. İdentifikasiya rekvizitləri

Hər obyekt üzrə aşağıdakı rekvizitlər toplanır və hesabatda göstərilir. Əlavə A-da identifikasiya kartının forması verilmişdir.

Rekvizit	Mənbə	Vacibliyi
Adı və təyinatı	Texniki pasport, baxış	Məcburi
İstehsalçı və ölkə	Zavod lövhəciyi, pasport	Məcburi
Model / marka / tip	Zavod lövhəciyi	Məcburi
Zavod (seriya) nömrəsi	Zavod lövhəciyi	Məcburi
İstehsal ili	Zavod lövhəciyi, pasport, seriya nömrəsinin şifrəsi	Məcburi
Əsas texniki göstəricilər (güc, məhsuldarlıq, ölçülər)	Pasport, istehsalçının kataloqu	Məcburi
İstismara verilmə tarixi	Uçot sənədləri	Mümkün olduqda
Faktiki iş saatı / yürüş	Sayğac, istismar jurnalı	Mümkün olduqda
İnventar nömrəsi	Uçot sənədləri	Uçot ilə əlaqə üçün
Komplektlik	Baxış, pasport	Məcburi

Zavod lövhəciyi oxunmadıqda: Obyekt identifikasiya edilməmiş sayılır. Bu halda ya əlavə mənbə (uçot kartı, alış sənədi, texniki xidmət qeydləri) tapılır, ya da identifikasiya xüsusi ehtimal kimi rəsmiləşdirilir və nəticəyə mümkün təsiri göstərilir. Təxmin əsasında model təyin edilməsi yolverilməzdir.

2.2. Komplektlik və qiymətləndirmə vahidi

Qiymətləndirmə obyekti ayrıca maşın, texnoloji xətt və ya avadanlıq kompleksi ola bilər. Seçim hesabatda göstərilir və bütün hesablama boyu saxlanılır.

- Ayrıca obyekt — müstəqil funksiya yerinə yetirən və müstəqil dövriyyə qabiliyyəti olan vahid,
- Texnoloji xətt — vahid texnoloji prosesi təmin edən, ayrılıqda funksiyasını itirən avadanlıqlar məcmusu, bir obyekt kimi qiymətləndirilir,
- Kompleks — eyni sahədə yerləşən, lakin müstəqil funksiyası olan avadanlıqlar toplusu, hər biri ayrıca qiymətləndirilir, nəticələr cəmlənir.

Əsas obyektlə birlikdə ölçülən ləvazimat, ehtiyat hissələri, alətlər və proqram təminatı ayrıca sadalanır. Bunların dəyərə daxil edilib-edilmədiyi açıq göstərilir.

2.3. Daşınar və daşınmaz əmlak arasındakı sərhəd

AQP QS 10-a uyğun olaraq sərhəd iki meyar üzrə birlikdə müəyyən edilir. Yalnız bir meyara əsaslanan nəticə etibarlı sayılmır.

Meyar	Sual	Nəticə
Hüquqi meyar	Obyekt daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydə alınıbmı? Mülki hüquq baxımından əsas əşyanın ayrılmaz hissəsidirmi?	Qeydə alınıbsa və ya ayrılmaz hissədirsə — daşınmaz
İqtisadi-texniki meyar	Sökülmə obyektə və ya binaya nisbətsiz zərər vurурmu? Sökülmüş halda müstəqil dövriyyə qabiliyyətini saxlayırmı?	Nisbətsiz zərər varsa və dövriyyə qabiliyyəti itirsə — daşınmaz

Praktikada mübahisəli obyektlər: liftlər, mərkəzi istilik və havalandırma sistemləri, transformator yarımstansiyaları, sabit kranlar, təməl üzərində quraşdırılmış presslər, soyuducu kameralar, yanğınsöndürmə sistemləri.

İkiqat hesablamanın qadağası: Obyekt daşınmaz əmlakın dəyərinə daxil edilibsə, o, ayrıca daşınar əmlak kimi ölçülə bilməz və əksinə. Bina ilə birlikdə qiymətləndirmə aparıldıqda hesabatda hansı avadanlığın binanın dəyərinə daxil olduğu, hansının ayrıca ölçüldüyü siyahı ilə göstərilir. Bu, girov qiymətləndirməsində ən çox rast gəlinən uyğunsuzluqdur.

3. Qiymətləndirmə ehtimalı: quraşdırılmış və sökülmüş vəziyyət

Bu bölmə maşın və avadanlıqların qiymətləndirilməsində həlledici əhəmiyyət daşıyır. Eyni obyektin dəyəri qiymətləndirmə ehtimalından asılı olaraq bir neçə dəfə fərqlənə bilər. AQP QS 10-a uyğun olaraq qiymətləndirmə ehtimalı hesabatın birinci səhifəsində göstərilir. Ehtimal göstərilmədən verilmiş nəticə natamam sayılır.

3.1. Ehtimalın növləri

Ehtimal	Nəyi əhatə edir	Tipik istifadə
Quraşdırılmış və istismarda	Obyektin dəyəri + daşınma + quraşdırma + sazlama və işə salma xərcləri, fəaliyyət göstərən müəssisə şəraiti	Maliyyə hesabatlılığı, müəssisənin qiymətləndirilməsi, sığorta
Yerində, lakin istismardan kənar	Quraşdırılmış, lakin işləmir, işə salma xərci və müddəti nəzərə alınır	Dayandırılmış istehsal, konservasiya
Sökülmüş (yerindən çıxarılmaqla)	Obyektin dəyəri, sökülmə və daşınma xərcləri çıxılmaqla, alıcı öz sahəsində quraşdıracaq	Girov, icra, ayrıca satış
Ləğvetmə (məhdud müddətdə satış)	Sökülmüş vəziyyət + məhdud ekspozisiya müddəti xüsusi ehtimalı	AQP QS 22, məcburi realizə
Qırıntı (utilizasiya)	Materialın dəyəri, sökülmə və daşınma xərcləri çıxılmaqla	Yararsız obyektlər, aşağı həddə

3.2. Ehtimalın seçilməsi

Ehtimal qiymətləndirmənin məqsədinə uyğun seçilir və sifarişçi ilə işin əhatə dairəsində razılaşdırılır (AQP QS 2).

Girov və icra üçün xüsusi qayda: AQP QS 10 və AQP QS 20-yə uyğun olaraq girov və icra məqsədləri üçün hər iki ehtimal üzrə nəticənin verilməsi tövsiyə olunur — quraşdırılmış vəziyyətdə və sökülmüş vəziyyətdə. Səbəb: təminatın realizəsi zamanı obyekt adətən yerindən çıxarılır və yalnız quraşdırılmış vəziyyət üzrə verilmiş nəticə təminatın real dəyərini əks etdirmir.

3.3. Quraşdırma xərclərinin tərkibi

Quraşdırılmış vəziyyət ehtimalı tətbiq edildikdə aşağıdakı xərclər dəyərə daxil edilir və hesabatda ayrıca göstərilir:

- təchizatçıdan obyektin yerinə qədər daşınma və sığorta,
- yükləmə-boşaltma və sahədaxili daşınma,
- təməl və dayaq konstruksiyaları (əgər avadanlığa aiddirsə və binanın dəyərinə daxil edilməyibsə),
- montaj işləri və kommunikasiyalara qoşulma,
- sazlama, sınaq və işə salma,
- personalın hazırlanması (istehsalçının müqaviləsində nəzərdə tutulubsa).

Sökülmüş vəziyyət ehtimalında bu xərclər daxil edilmir, əksinə — sökülmə və hazırlıq xərcləri çıxılır.

4. Baxış və texniki vəziyyətin qiymətləndirilməsi

4.1. Baxışın aparılması

Baxış zamanı qeydə alınması zəruri olan məlumatlar: zavod lövhəciyinin fotoşəkli, obyektin ümumi görünüşü və əsas qovşaqları, sayğac göstəriciləri (iş saatı, yürüş, istehsal edilmiş məhsulun miqdarı), görünən qüsurlar və nasazlıqlar, komplektliyin faktiki vəziyyəti, işləmə qabiliyyətinin yoxlanılıb-yoxlanılmadığı.

Obyektin işlək vəziyyətdə olub-olmadığı yoxlanılmadıqda bu, hesabatda açıq qeyd edilir və işlək olması xüsusi ehtimal kimi rəsmiləşdirilir. «Baxış zamanı işləyirdi» ifadəsi yalnız faktiki müşahidə olunduqda yazılır.

4.2. Texniki vəziyyət şkalası

Fiziki köhnəlmənin ekspert üsulu ilə müəyyən edilməsində altıpilləli şkala tətbiq edilir (Əlavə B). Şkala üzrə seçilmiş pillə və seçimin əsaslandırılması hesabatda göstərilir.

Pillə	Vəziyyət	Təsviri	Fiziki köhnəlmə
1	Yeni	İstismara verilməmiş, zavod komplektliyində	0–5 %
2	Çox yaxşı	Az istismar olunub, nasazlıq yoxdur, təmirə ehtiyacı yoxdur	5–15 %
3	Yaxşı	İstismardadır, cari təmirlə saxlanılır, əsas qovşaqlar işləkdir	15–35 %

Pillə	Vəziyyət	Təsviri	Fiziki köhnəlmə
4	Kafi	İşləkdir, lakin aşınma nəzərəçarpandır, əsaslı təmir yaxınlaşır	35–60 %
5	Qeyri-kafi	Şərti yararlıdır, əsaslı təmir və ya qovşaqların dəyişdirilməsi tələb olunur	60–80 %
6	Yararsız	İstismar mümkün deyil, bərpa iqtisadi cəhətdən əsassızdır	80–100 %

Şkala üzrə diapazon daxilində konkret faizin seçilməsi əlavə əsaslandırma tələb edir: obyektin yaşı, faktiki iş saatı, texniki xidmət tarixçəsi və aşkarlanmış qüsurların xarakteri.

4.3. Yaş göstəriciləri

Maşın və avadanlıqlar üçün xronoloji yaş etibarlı göstərici deyil. Üstünlük ardıcıllığı:

1) Faktiki yükləmə göstəricisi — iş saatı, yürüş, emal edilmiş məhsulun miqdarı, ən etibarlı əsas,
2) Effektiv yaş — texniki vəziyyətə görə müəyyən edilir və xronoloji yaşdan fərqlənə bilər,
3) Xronoloji yaş — yalnız digər göstəricilər əlçatmaz olduqda.

Normativ istismar müddəti istehsalçının sənədlərindən götürülür. Vergi Məcəlləsinin amortizasiya normaları istismar müddəti kimi istifadə edilə bilməz — bu, AQP QS 10-un birbaşa qadağasıdır.

5. Xərc yanaşması

Xərc yanaşması maşın və avadanlıqlar üçün əsas yanaşmadır. Səbəb: ikinci əl bazarı bir çox avadanlıq növü üzrə dar və qeyri-şəffafdır, gəlir isə ayrıca maşına deyil, bütöv istehsal prosesinə aid edilir.

Dəyər = Yeni obyektin əvəzetmə dəyəri – Toplam köhnəlmə

5.1. Əvəzetmə və bərpa dəyəri

Bərpa dəyəri — eyni model və eyni texnologiya ilə obyektin yenidən yaradılması xərcidir. Əvəzetmə dəyəri — eyni funksiyanı və məhsuldarlığı təmin edən müasir analoqun əldə edilməsi xərcidir.

Maşın və avadanlıqlar üçün ümumi qayda əvəzetmə dəyəridir, çünki köhnə modellər çox vaxt istehsaldan çıxarılmışdır. Bərpa dəyəri yalnız unikal, xüsusi sifarişlə hazırlanmış və ya tarixi əhəmiyyətli avadanlıqlar üçün tətbiq edilir.

İkiqat hesablamanın qadağası: Əvəzetmə dəyəri tətbiq edildikdə müasir analoq artıq daha yaxşı texniki göstəricilərə malikdir və funksional köhnəlmənin bir hissəsi avtomatik nəzərə alınmış olur. Həmin hissə sonradan ikinci dəfə çıxılmamalıdır.

5.2. Yeni obyektin dəyərinin mənbələri

Pillə	Mənbə	Qeyd
1	İstehsalçının və ya rəsmi distribütorun cari qiymət təklifi	Ən etibarlı, təklifin tarixi və şərtləri (Incoterms) göstərilir
2	Yaxın dövrdə bağlanmış təchizat müqavilələri	Müqavilə şərtləri komplektliyə görə yoxlanılır

Pillə	Mənbə	Qeyd
3	İstehsalçının kataloqu və qiymət siyahısı	Nəşr tarixi göstərilir, endirim siyasəti nəzərə alınır
4	İxtisaslaşmış bazar məlumat bazaları və beynəlxalq platformalar	Valyuta və çatdırılma şərtləri dəqiqləşdirilir
5	Analoq obyektin dəyərinin indeksləşdirilməsi və ya güc üzrə hesablanması	Yalnız birbaşa məlumat olmadıqda, 5.3 və 5.4-ə bax

5.3. İndeksləşdirmə üsulu

Keçmiş dövrün məlum dəyəri qiymətləndirmə tarixinə gətirilir:

$$Dəyər\ (cari) = Dəyər\ (baza\ dövrü) \times İndeks$$

Tələblər: indeksin mənbəyi və növü göstərilir (istehsalçı ölkəsinin sənaye qiymətləri indeksi, tikinti-quraşdırma indeksi, ixtisaslaşmış avadanlıq indeksləri), indeks avadanlığın növünə uyğun olmalıdır — ümumi istehlak qiymətləri indeksi bu məqsəd üçün yararsızdır, baza dövrünün dəyəri sənədlə təsdiqlənməlidir.

İdxal avadanlığı üçün indeksləşdirmə istehsalçı ölkəsinin valyutasında aparılır, sonra qiymətləndirmə tarixinə olan məzənnə ilə çevrilir. Manatda indeksləşdirmə məzənnə dəyişməsini ikiqat nəzərə almış olur.

5.4. Güc (məhsuldarlıq) üzrə hesablama

Analoq obyektin dəyəri məlum olduqda, lakin gücü fərqləndikdə tətbiq edilir:

$$Dəyər_2 = Dəyər_1 \times (Güc_2 \div Güc_1)^{n}$$

Burada n — miqyas dərəcəsidir və 1-dən kiçikdir: gücün artması dəyəri mütənasib deyil, daha yavaş artırır. Avadanlıq növündən asılı olaraq n adətən 0,6–0,8 aralığındadır. Seçilmiş n hesabatda göstərilir və əsaslandırılır.

Üsulun tətbiq şərtləri: analoq eyni tip və eyni texnoloji nəslə aid olmalıdır, güc fərqi iki-üç dəfədən çox olmamalıdır, müqayisə edilən göstərici həqiqətən dəyəri müəyyən edən əsas parametr olmalıdır.

5.5. İdxal avadanlığı üzrə dəyərin formalaşdırılması

Azərbaycan bazarında maşın və avadanlıqların əsas hissəsi idxal olunur. Əvəzetmə dəyəri aşağıdakı ardıcıllıqla formalaşdırılır və hesabatda cədvəl şəklində göstərilir (Əlavə C).

Komponent	Qeyd
Təchizatçının qiyməti	Çatdırılma şərti (Incoterms) göstərilir — EXW, FOB, CIF fərqlidir
Beynəlxalq daşınma və sığorta	CIF şərtində artıq daxildir
Gömrük dəyəri	Gömrük Məcəlləsinə uyğun, adətən CIF əsasında
Gömrük rüsumu	Malın kodu üzrə dərəcə göstərilir
Əlavə dəyər vergisi	Bərpa olunub-olunmamasına diqqət — aşağıdakı qeydə bax
Gömrük rəsmiləşdirmə xərcləri	Broker, sertifikatlaşdırma, saxlanma

Komponent	Qeyd
Daxili daşınma	Gömrük postundan obyektin yerinə qədər
Quraşdırma, sazlama, işə salma	Yalnız quraşdırılmış vəziyyət ehtimalında
= Əvəzetmə dəyəri	Seçilmiş qiymətləndirmə ehtimalına uyğun

ƏDV barədə: Tipik bazar iştirakçısı ƏDV-ni əvəzləşdirə bilirsə, o, dəyərə daxil edilmir. Əvəzləşdirmə mümkün deyilsə, daxil edilir. Qərar hesabatda əsaslandırılır. Bu, idxal avadanlığı üzrə ən çox rast gəlinən hesablama fərqidir və nəticəyə əhəmiyyətli təsir edir.

5.6. Fiziki köhnəlmə

Üç üsuldan biri tətbiq edilir. Seçilmiş üsul hesabatda göstərilir.

Üsul	Qaydası	Tətbiq şərti
Yükləmə üsulu	Faktiki iş saatı (yürüş) ÷ Normativ resurs	Sayğac göstəricisi mövcud və etibarlı olduqda, üstün üsul
Effektiv yaş üsulu	Effektiv yaş ÷ (Effektiv yaş + Qalıq istismar müddəti)	Yükləmə göstəricisi olmadıqda
Ekspert üsulu	Texniki vəziyyət şkalası üzrə (Əlavə B)	Baxış nəticələri əsasında, diapazon daxilində seçim əsaslandırılır

Əsaslı təmir keçirmiş obyektlərdə köhnəlmə təmirdən sonrakı vəziyyətə görə hesablanır. Təmirin hansı qovşaqları əhatə etdiyi və effektiv yaşa təsiri hesabatda göstərilir.

5.7. Funksional köhnəlmə

Maşın və avadanlıqlar üçün funksional köhnəlmə üç formada təzahür edir:

Forma	Mahiyyəti	Qiymətləndirmə
Artıq kapital xərci	Müasir analoq eyni funksiyanı daha ucuz təmin edir	Qiymətləndirilən obyektin və analoqun əvəzetmə dəyərləri arasındakı fərq
Artıq əməliyyat xərci	Obyekt daha çox enerji, xammal və ya işçi qüvvəsi tələb edir	İllik artıq xərcin qalıq istismar müddəti üzrə cari dəyəri (vergidən sonra)
Artıq güc	Obyektin gücü faktiki tələbatdan yüksəkdir	Güc üzrə hesablama ilə tələb olunan güclü analoqa keçid

Artıq əməliyyat xərci hesablanarkən pul axını vergidən sonrakı əsasda götürülür və qalıq istismar müddəti üzrə diskontlaşdırılır. Diskont dərəcəsi hesabatda göstərilir.

5.8. İqtisadi (xarici) köhnəlmə

Obyektdən kənar amillərin təsiri: sahədə tələbin azalması, xammal və ya enerji qiymətlərinin dəyişməsi, hüquqi məhdudiyyətlərin tətbiqi, istehsalın natamam yüklənməsi.

Natamam yüklənmə üsulu ilə qiymətləndirmə:

$$İqtisadi\ köhnəlmə = 1 – (Faktiki\ yükləmə \div Normal\ yükləmə)^{n}$$

Burada n miqyas dərəcəsidir və adətən 0,6–0,7 qəbul edilir. Üsul yalnız natamam yüklənmənin daimi xarakter daşıdığı və obyektin özündən asılı olmadığı hallarda tətbiq edilir. Müvəqqəti dayanma iqtisadi köhnəlmə deyil.

Diqqət: İqtisadi köhnəlmə müəssisənin tərkibində qiymətləndirmə aparıldıqda AQP QS 13 ilə uzlaşdırılmalıdır: eyni amil həm avadanlığın dəyərində, həm də müəssisənin pul axınında nəzərə alınarsa, ikiqat hesablama yaranır.

6. Müqayisə yanaşması

Müqayisə yanaşması ikinci əl bazarı formalaşmış avadanlıq növləri üçün tətbiq edilir: nəqliyyat vasitələri, tikinti və kənd təsərrüfatı texnikası, universal dəzgahlar, yükqaldırıcı texnika, generatorlar, kompressorlar.

6.1. Analoqların seçimi və mənbələr

Mənbələr: ixtisaslaşmış ikinci əl avadanlıq satıcıları, hərraclar və hərrac nəticələrinin arxivləri, beynəlxalq ticarət platformaları, müəssisələrin təqdim etdiyi faktiki alqı-satqı sənədləri, lizinq şirkətlərinin realizə məlumatları.

Xarici mənbələrdən götürülmüş analoqlar üçün əlavə düzəlişlər tələb olunur: daşınma, gömrük rüsumu, rəsmiləşdirmə xərcləri və bazar fərqi. Bu düzəlişlər olmadan xarici qiymət milli bazara aid edilə bilməz.

6.2. Düzəliş elementləri

Daşınmaz əmlakda olduğu kimi, düzəlişlər iki qrupa bölünür: əməliyyatın özünə aid olanlar ardıcıl, obyektin xüsusiyyətlərinə aid olanlar müstəqil tətbiq edilir.

№	Düzəliş elementi	Qrup
1	Satışın şərtləri (əlaqəli tərəflər, məcburiyyət, hərrac)	I — ardıcıl
2	Sövdələşmə (təklif qiymətindən əməliyyat qiymətinə)	I — ardıcıl
3	Zaman (bazar şəraitinin dəyişməsi)	I — ardıcıl
4	Valyuta və məzənnə fərqi	I — ardıcıl
5	İstehsal ili və yaş	II — müstəqil
6	Faktiki yükləmə (iş saatı, yürüş)	II — müstəqil
7	Texniki vəziyyət	II — müstəqil
8	Güc və məhsuldarlıq	II — müstəqil
9	Komplektlik və əlavə təchizat	II — müstəqil
10	İstehsalçı və marka (bazar reputasiyası)	II — müstəqil
11	Yerləşmə və çatdırılma xərci	II — müstəqil
12	Zəmanət və servis dəstəyinin mövcudluğu	II — müstəqil

Güc üzrə düzəliş xətti deyil — 5.4-cü bölmədəki miqyas düsturu ilə hesablanır. Yaş və yükləmə üzrə düzəlişlər eyni amili iki dəfə nəzərə almamalıdır: hər ikisi tətbiq edilirsə, onların qarşılıqlı əlaqəsi izah olunur.

6.3. Düzəlişlərin həddi

Bir element üzrə düzəliş 30 faizi, mütləq düzəlişlərin cəmi isə 50 faizi keçdikdə analoqun uyğunluğu ayrıca əsaslandırılır. Hədlər daşınmaz əmlaka nisbətən daha genişdir, çünki avadanlıq bazarında tam uyğun analoq nadir hallarda tapılır.

7. Gəlir yanaşması

Ayrıca maşın nadir hallarda müstəqil gəlir yaradır — gəlir bütöv istehsal prosesinə aid edilir. Buna görə gəlir yanaşması maşın və avadanlıqlar üçün məhdud tətbiq dairəsinə malikdir.

7.1. Tətbiq halları

- obyekt icarəyə verilir və icarə haqqı bazar səviyyəsində müəyyən edilə bilir (tikinti texnikası, xüsusi texnika, nəqliyyat parkları),
- obyekt tam texnoloji xətdir və onun məhsulu müəyyən edilə bilir,
- lizinq əməliyyatlarının qiymətləndirilməsi,
- qalıq üsulu ilə — müəssisənin dəyərindən digər aktivlərin dəyəri çıxılmaqla (AQP QS 13 ilə uzlaşdırılmaqla).

7.2. Hesablama qaydası

İcarə əsaslı hesablamada nəzərə alınır: illik icarə haqqı, boş qalma və ödəniş itkiləri, sahibin çəkdiyi xərclər — texniki xidmət, sığorta, saxlanma, əsaslı təmir ehtiyatı, obyektin qalıq istismar müddəti, müddətin sonunda qırıntı və ya ləğvetmə dəyəri.

Daşınmaz əmlakdan fərqli olaraq maşın və avadanlıqların qalıq istismar müddəti məhduddur, buna görə birbaşa kapitallaşdırma adətən uyğun deyil — diskontlaşdırılmış pul axınları üsulu tətbiq edilir və proqnoz dövrü qalıq istismar müddəti ilə məhdudlaşdırılır.

İkiqat hesablamanın qadağası: Obyekt müəssisənin qiymətləndirilməsi çərçivəsində ölçülürsə, onun gətirdiyi gəlir müəssisənin pul axınında artıq nəzərə alınmışdır. AQP QS 13 və AQP QS 14-ə uyğun olaraq aktivin haqqı məcburi çıxılır. Eyni gəlir iki yerdə hesablana bilməz.

8. Ləğvetmə və qırıntı dəyəri

8.1. Qırıntı dəyəri — aşağı hədd

Qırıntı (utilizasiya) dəyəri obyektin materiallarının dəyəri əsasında hesablanır və praktikada aşağı hədd rolunu oynayır: hesablama nəticəsi qırıntı dəyərindən aşağı çıxarsa, hesablamada səhv axtarılmalıdır.

$$\textit{Qırıntı dəyəri} = \Sigma\ (\textit{Material kütləsi} \times \textit{Material qiyməti}) - \textit{Sökülmə və daşınma xərcləri}$$

Hesablama üçün tələb olunanlar: obyektin çəkisi (pasport və ya hesablama əsasında), materialların tərkibi üzrə bölgü (qara metal, əlvan metal, digər), qiymətləndirmə tarixinə qırıntı qəbulu qiymətləri (mənbə göstərilməklə), sökülmə, kəsilmə və daşınma xərcləri.

Nəticə mənfi çıxa bilər — bu, utilizasiyanın xərc tələb etdiyini bildirir və hesabatda açıq göstərilir.

8.2. Ləğvetmə dəyəri

Ləğvetmə dəyəri məhdud ekspozisiya müddəti şəraitində satış dəyəridir. O, ayrıca dəyər bazası deyil: AQP QS 3-ə uyğun olaraq bazar dəyəri əsasında, konkret müddət göstərilməklə xüsusi ehtimal şəklində verilir.

Ekspozisiya müddəti hesabatda rəqəmlə göstərilir. Müddət göstərilmədən verilmiş «ləğvetmə dəyəri» nəticəsi natamam sayılır. Müddətin əsaslandırılması bazar məlumatı ilə aparılır: eyni tip avadanlığın orta realizə müddəti.

AQP QS 22 ilə əlaqə: İcra sənədləri əsasında qiymətləndirmədə “məcburi satış” dəyər bazası kimi istifadə edilmir. Bazar dəyəri və ekspozisiya xüsusi ehtimalı hər ikisi ayrıca verilir.

9. Çoxsaylı obyektlərin qiymətləndirilməsi

Müəssisənin bütün avadanlıq parkı qiymətləndirildikdə obyektlərin sayı yüzlərlə ola bilər. Hər obyektin ayrıca və eyni dərinlikdə işlənməsi praktik deyil. Bu halda qruplaşdırma və seçmə üsulları tətbiq edilir.

9.1. Qruplaşdırma

Obyektlər dəyər və əhəmiyyət üzrə üç qrupa bölünür:

Qrup	Meyar	İşlənmə dərəcəsi
A — əsas obyektlər	Ümumi dəyərin təxminən 70–80 faizini təşkil edən obyektlər (adətən sayın 15–20 faizi)	Hər obyekt ayrıca, tam identifikasiya, baxış və hesablama
B — orta obyektlər	Ümumi dəyərin 15–20 faizi	Nümunə əsasında, qrup daxilində orta göstəricilər tətbiq edilir
C — kiçik obyektlər	Ümumi dəyərin 5–10 faizi, lakin sayın böyük hissəsi	Toplu qaydada, tip və yaş qrupları üzrə orta əmsallarla

Bölgünün meyarları və hər qrupa tətbiq edilən üsul hesabatda göstərilir. A qrupuna daxil edilməmiş, lakin sifarişçi üçün əhəmiyyətli olan obyektlər ayrıca razılaşdırılır (AQP QS 2 — işin əhatə dairəsi).

9.2. Seçmə və keyfiyyət nəzarəti

B və C qruplarında seçmə üsulu tətbiq edildikdə AQP QS 23-ün keyfiyyət tələbləri şamil edilir: seçmənin həcmi və qaydası göstərilir, nəticələr fərdi obyekt üzrə deyil, məcmu üzrə yoxlanılır, seçmə üzrə hesablanmış nəticələrin dispersiyası qiymətləndirilir.

Baxış aparılmış və aparılmamış obyektlərin sayı və nisbəti hesabatda açıq göstərilir. Baxışsız obyektlər üzrə texniki vəziyyət uçot məlumatları və sifarişçinin arayışı əsasında qəbul edilir — bu, xüsusi ehtimal kimi rəsmiləşdirilir.

9.3. İşləməyən və artıq obyektlər

Parkın tərkibində istismardan çıxarılmış, konservasiyada olan və ya artıq sayılan obyektlər ayrıca qrup kimi göstərilir. Onlar üçün qiymətləndirmə ehtimalı digər obyektlərdən fərqli ola bilər — adətən sökülmüş vəziyyət və ya qırıntı dəyəri.

Bu obyektlərin ümumi nəticəyə daxil edilib-edilmədiyi açıq göstərilir. Onların işlək obyektlərlə eyni əsasda ölçülməsi tipik səhvdir.

10. Nəqliyyat vasitələrinin xüsusiyyətləri

Nəqliyyat vasitələri maşın və avadanlıqların ən likvid seqmentidir. Onlar üçün müqayisə yanaşması əsas, xərc yanaşması isə dəstəkləyici rol oynayır.

10.1. Əlavə identifikasiya rekvizitləri

- nəqliyyat vasitəsinin identifikasiya nömrəsi (VIN) və mühərrik nömrəsi,
- dövlət qeydiyyat nişanı və qeydiyyat şəhadətnaməsinin məlumatları,
- yürüş göstəricisi və onun etibarlılığına dair mülahizə,
- mühərrikin həcmi, yanacaq növü, ötürücü qutusunun tipi,
- komplektasiya səviyyəsi və zavod əlavələri.

10.2. Dəyərə təsir edən milli amillər

Amil	Təsiri və yoxlanma qaydası
Gömrük rəsmiləşdirilməsinin vəziyyəti	Rəsmiləşdirilməmiş və ya müvəqqəti idxal rejimində olan vasitə məhdud dövriyyə qabiliyyətinə malikdir, rejim hesabatda göstərilir
Qeydiyyat vəziyyəti	Qeydiyyatda olmayan və ya girov/həbs qeydi olan vasitə üzrə məhdudiyyət açıqlanır
Texniki baxışın vəziyyəti	Keçmə tarixi və qüsurlar, keçməmiş vasitə üzrə xərc nəzərə alınır
Qəza tarixçəsi və bərpa	Bərpa edilmiş vasitə eyni yaşlı bərpa edilməmiş vasitədən aşağı qiymətləndirilir, müəyyən edilmə üsulu göstərilir
Yaş və yürüş nisbəti	Yürüşün yaşa uyğun gəlməməsi göstəricinin etibarlılığı barədə mülahizə tələb edir
İstismar rejimi	Kommersiya (taksi, yük daşınması) və şəxsi istismar arasında fərq düzəliş elementidir

10.3. Xüsusi texnika

Bazasında nəqliyyat vasitəsi olan xüsusi texnika (kran, betonqarışdıran, ekskavator, refrijerator) iki komponentdən ibarət qiymətləndirilir: baza şassi və üstqurma. Hər komponentin yaşı, yükləməsi və vəziyyəti fərqli ola bilər və ayrıca göstərilir.

11. Nəticələrin uzlaşdırılması

11.1. Yanaşmaların seçimi

Obyekt tipi	Xərc	Müqayisə	Gəlir
Universal dəzgahlar	Əsas	Dəstəkləyici	Tətbiq olunmur

Obyekt tipi	Xərc	Müqayisə	Gəlir
Xüsusi sifarişlə hazırlanmış avadanlıq	Əsas	Tətbiq olunmur	Tətbiq olunmur
Texnoloji xətt	Əsas	Nadir hallarda	Qalıq üsulu ilə
Tikinti və kənd təsərrüfatı texnikası	Dəstəkləyici	Əsas	İcarə əsasında
Nəqliyyat vasitələri	Dəstəkləyici	Əsas	Nadir hallarda
Kompüter və ofis avadanlığı	Dəstəkləyici	Əsas	Tətbiq olunmur
Enerji avadanlığı (generator, transformator)	Əsas	Dəstəkləyici	Tətbiq olunmur
İşləməyən və konservasiyada olan obyektlər	Məhdud	Məhdud	Tətbiq olunmur

11.2. Uzlaşdırma və yoxlama

Yanaşmaların nəticələri arasındakı fərq 25 faizi keçdikdə səbəb təhlil edilir və izah olunur. Ən çox rast gəlinən səbəblər: qiymətləndirmə ehtimalının fərqli olması, müqayisə yanaşmasında analoqların fərqli komplektlikdə olması, xərc yanaşmasında funksional və iqtisadi köhnəlmənin nəzərə alınmaması.

Yekun nəticə iki hədd arasında yoxlanılır: aşağıdan — qırıntı dəyəri, yuxarıdan — eyni funksiyalı yeni obyektin dəyəri. Nəticə bu hədlərdən kənara çıxarsa, hesablama yenidən yoxlanılır.

12. Hesabatda məcburi açıqlamalar

AQP QS 4-ün ümumi tələblərinə əlavə olaraq maşın və avadanlıqlar üzrə hesabatda aşağıdakılar mütləq açıqlanır.

№	Açıqlanan element
1	Qiymətləndirmə ehtimalı — quraşdırılmış, sökülmüş və ya digər (birinci səhifədə)
2	Hər obyekt üzrə identifikasiya rekvizitləri, identifikasiya natamam olduqda — xüsusi ehtimal
3	Daşınar və daşınmaz əmlak arasındakı sərhədin necə çəkildiyi, binanın dəyərinə daxil olan avadanlığın siyahısı
4	Komplektlik və dəyərə daxil edilən ləvazimat
5	Baxışın əhatəsi: baxılmış və baxılmamış obyektlərin sayı
6	Obyektin işlək vəziyyəti yoxlanılıb-yoxlanılmadığı
7	Yeni obyektin dəyərinin mənbəyi və tarixi
8	İdxal avadanlığı üzrə dəyərin komponentləri və ƏDV üzrə qərar
9	İstifadə edilmiş valyuta və məzənnə (qiymətləndirmə tarixinə)
10	İndeksləşdirmə tətbiq edilibsə — indeksin növü və mənbəyi
11	Güc üzrə hesablama tətbiq edilibsə — miqyas dərəcəsi və əsaslandırması
12	Fiziki köhnəlmənin hesablanma üsulu və yaş göstəricisinin əsası
13	Funksional və iqtisadi köhnəlmənin ayrıca kəmiyyətləri və üsulları

№	Açıqlanan element
14	Çoxsaylı obyektlərdə qruplaşdırma və seçmə qaydası
15	İşləməyən və artıq obyektlərin ayrıca göstərilməsi
16	Qırıntı dəyəri ilə yoxlamanın nəticəsi
17	Girov və icra üçün — hər iki ehtimal üzrə nəticə
18	Tətbiq edilməyən yanaşmadan imtinanın əsaslandırılması
19	Dəyər aralığı
20	Nəticənin daxil etmədiyi məsələlər («vermədiyi nəticələr» bölməsi)

13. Ən çox rast gəlinən 20 səhv

Blok I. İdentifikasiya və çərçivə

№	Səhv	Düzgün hərəkət
1	Qiymətləndirmə ehtimalı göstərilmir	Birinci səhifədə göstərilir, girov və icrada hər ikisi verilir
2	Zavod nömrəsi və istehsal ili göstərilmir	İdentifikasiya kartı doldurulur, mümkün olmadıqda xüsusi ehtimal
3	Model təxminlə müəyyən edilir	Sənədli mənbə axtarılır və ya ehtimal rəsmiləşdirilir
4	Bina ilə avadanlıq arasında sərhəd çəkilmir	İki meyar tətbiq edilir, siyahı verilir, ikiqat hesablama aradan qaldırılır
5	Komplektlik göstərilmir	Ləvazimat və əlavələr sadalanır, dəyərə daxil olub-olmadığı yazılır

Blok II. Xərc yanaşması

№	Səhv	Düzgün hərəkət
6	Vergi amortizasiya normaları köhnəlmə kimi istifadə edilir	Köhnəlmə faktiki vəziyyət və yükləmə əsasında hesablanır
7	Balans qalıq dəyəri qiymətləndirmə nəticəsi kimi verilir	Balans dəyəri qiymətləndirmə nəticəsi deyil (AQP QS 3)
8	Köhnəlmənin üç növü bir rəqəmdə birləşdirilir	Hər növ ayrıca hesablanır və göstərilir
9	Funksional və iqtisadi köhnəlmə ümumiyyətlə hesablanmır	Hər biri yoxlanılır, sıfır qəbul edilirsə, əsaslandırılır
10	İdxal avadanlığında ƏDV üzrə qərar verilmir	Əvəzləşdirmə imkanı təhlil edilir və qərar əsaslandırılır
11	Manatda indeksləşdirmə aparılır, sonra məzənnə tətbiq edilir	İndeksləşdirmə istehsalçı valyutasında aparılır

№	Səhv	Düzgün hərəkət
12	Ümumi istehlak qiymətləri indeksi tətbiq edilir	Avadanlıq növünə uyğun sənaye indeksi seçilir
13	Əvəzetmə dəyəri tətbiq edilir, funksional köhnəlmə yenidən çıxılır	İkiqat hesablama aradan qaldırılır
14	Quraşdırma xərcləri sökülmüş vəziyyət ehtimalında saxlanılır	Ehtimala uyğun olaraq çıxarılır

Blok III. Müqayisə, gəlir və nəticə

№	Səhv	Düzgün hərəkət
15	Xarici analoqun qiyməti düzəlişsiz tətbiq edilir	Daşınma, rüsum, rəsmiləşdirmə və bazar düzəlişləri əlavə edilir
16	Yaş və yürüş üzrə düzəlişlər eyni amili iki dəfə nəzərə alır	Düzəlişlərin qarşılıqlı əlaqəsi izah olunur
17	Güc üzrə düzəliş xətti tətbiq edilir	Miqyas düsturu tətbiq edilir, dərəcə əsaslandırılır
18	Müəssisə qiymətləndirilərkən avadanlığın gəliri ikiqat hesablanır	Aktivin haqqı çıxılır (AQP QS 13, AQP QS 14)
19	İşləməyən obyektlər işlək obyektlərlə eyni əsasda qiymətləndirilir	Ayrıca qrup kimi, fərqli ehtimal ilə qiymətləndirilir
20	Nəticə qırıntı dəyəri ilə yoxlanılmır	Aşağı həddə yoxlaması aparılır və hesabatda göstərilir

Əlavə A. Obyektin identifikasiya kartı

Rekvizit	Məlumat	Mənbə
Sıra / inventar nömrəsi		
Adı və təyinatı		
İstehsalçı və ölkə		
Model / marka / tip		
Zavod (seriya) nömrəsi		
İstehsal ili		
İstismara verilmə tarixi		
Əsas texniki göstəricilər		
Faktiki yükləmə (iş saatı / yürüş)		
Normativ istismar müddəti / resurs		
Komplektlik və əlavələr		

Rekvizit	Məlumat	Mənbə
Yerləşdiyi ünvan		
Quraşdırılma vəziyyəti		
İşlək vəziyyəti (yoxlanılıb / yoxlanılmayıb)		
Texniki vəziyyət pilləsi (Əlavə B)		
Aşkarlanmış qüsurlar		
Fotoşəkillərin sayı		

Əlavə B. Texniki vəziyyət şkalası

Pillə	Vəziyyət	Xarakterik əlamətlər	Fiziki köhnəlmə
1	Yeni	İstismara verilməmiş, zavod qablaşdırması və ya tam komplektlik, zəmanət qüvvədədir	0–5 %
2	Çox yaxşı	Az istismar, nasazlıq qeydə alınmayıb, yalnız reqlament xidməti aparılıb, xarici görünüş qüsursuzdur	5–15 %
3	Yaxşı	Müntəzəm istismarda, cari təmirlə saxlanılır, əsas qovşaqlar dəyişdirilməyib, kiçik xarici aşınma var	15–35 %
4	Kafi	İşləkdir, lakin məhsuldarlıq və ya dəqiqlik azalıb, ayrı-ayrı qovşaqlar dəyişdirilib, əsaslı təmir yaxınlaşır	35–60 %
5	Qeyri-kafi	Şərti yararlı, işə salınması üçün əsaslı təmir və ya əsas qovşaqların dəyişdirilməsi tələb olunur	60–80 %
6	Yararsız	İstismar mümkün deyil, bərpa xərci yeni analoqun dəyərinə yaxınlaşır və ya onu keçir	80–100 %

Diapazon daxilində konkret faizin seçilməsi dörd amillə əsaslandırılır: obyektin yaşı, faktiki yükləmənin normativ resursa nisbəti, texniki xidmət tarixçəsi və aşkarlanmış qüsurların xarakteri.

Əlavə C. Xərc yanaşması üzrə hesablama forması

Göstərici	Kəmiyyət	Mənbə / əsaslandırma
Təchizatçının qiyməti (valyuta, Incoterms)		
Beynəlxalq daşınma və sığorta		
Gömrük dəyəri		
Gömrük rüsumu		
Əlavə dəyər vergisi (daxil / xaric)		
Gömrük rəsmiləşdirmə xərcləri		
Daxili daşınma		
Quraşdırma, sazlama, işə salma		
Cəmi əvəzetmə dəyəri		

Göstərici	Kəmiyyət	Mənbə / əsaslandırma
Normativ resurs / istismar müddəti		
Faktiki yükləmə		
Fiziki köhnəlmə, %		
Funksional köhnəlmə — artıq kapital xərci		
Funksional köhnəlmə — artıq əməliyyat xərci		
İqtisadi (xarici) köhnəlmə, %		
Toplam köhnəlmə		
Xərc yanaşması üzrə nəticə		
Qırıntı dəyəri (aşağı hədd yoxlaması)		

Əlavə D. Müqayisə cədvəlinin nümunəvi forması

Göstərici	Obyekt	Analoq 1	Analoq 2	Analoq 3
Mənbə və tarix	—			
Model və istehsalçı				
Qiymət və valyuta	—			
I QRUP — ardıcıl düzəlişlər				
1. Satışın şərtləri, %	—			
2. Sövdələşmə, %	—			
3. Zaman, %	—			
4. Valyuta / məzənnə	—			
Düzəldilmiş qiymət	—			
II QRUP — müstəqil düzəlişlər				
5. İstehsal ili, %	—			
6. Faktiki yükləmə, %	—			
7. Texniki vəziyyət, %	—			
8. Güc / məhsuldarlıq, %	—			
9. Komplektlik, %	—			
10. İstehsalçı və marka, %	—			
11. Yerləşmə və çatdırılma, %	—			
II qrup düzəlişlərin cəmi, %	—			
Yekun düzəldilmiş qiymət	—			
Mütləq düzəlişlərin cəmi, %	—			
Çəki	—			

Əlavə E. Yoxlama siyahısı

Hesabat imzalanmazdan əvvəl siyahı üzrə yoxlama aparılır. “Xeyr” cavabı hesabatda əsaslandırılmalıdır.

№	Yoxlanılan element	Bəli
1	Qiymətləndirmə ehtimalı birinci səhifədə göstərilib	☐
2	Girov / icra işində hər iki ehtimal üzrə nəticə verilib	☐
3	Hər obyekt üzrə identifikasiya kartı doldurulub	☐
4	Zavod lövhəciyinin fotoşəkli mövcuddur	☐
5	İstehsal ili sənədli mənbə ilə təsdiqlənib	☐
6	Faktiki yükləmə göstəricisi qeydə alınıb	☐
7	Komplektlik və əlavələr sadalanıb	☐
8	Daşınar / daşınmaz sərhədi iki meyar üzrə çəkilib	☐
9	Binanın dəyərinə daxil olan avadanlığın siyahısı verilib	☐
10	İşlək vəziyyətin yoxlanılıb-yoxlanılmadığı yazılıb	☐
11	Texniki vəziyyət pilləsi seçilib və əsaslandırılıb	☐
12	Yeni obyektin dəyərinin mənbəyi və tarixi göstərilib	☐
13	Incoterms şərti göstərilib (idxal avadanlığı üçün)	☐
14	ƏDV üzrə qərar verilib və əsaslandırılıb	☐
15	Valyuta və məzənnə göstərilib	☐
16	İndeksləşdirmə istehsalçı valyutasında aparılıb	☐
17	İndeksin növü və mənbəyi göstərilib	☐
18	Güc üzrə hesablamada miqyas dərəcəsi əsaslandırılıb	☐
19	Fiziki köhnəlmənin üsulu göstərilib	☐
20	Vergi amortizasiya normaları köhnəlmə kimi istifadə edilməyib	☐
21	Funksional köhnəlmə yoxlanılıb (sıfırdırsa — əsaslandırılıb)	☐
22	İqtisadi köhnəlmə yoxlanılıb (sıfırdırsa — əsaslandırılıb)	☐
23	Köhnəlmənin üç növü ayrıca göstərilib	☐
24	Quraşdırma xərcləri ehtimala uyğun daxil / xaric edilib	☐
25	Analoqların mənbəyi və tarixi göstərilib	☐
26	Xarici analoqlara daşınma və rüsum düzəlişləri tətbiq edilib	☐
27	Düzəlişlər iki qrup üzrə düzgün ardıcıllıqla tətbiq edilib	☐

№	Yoxlanılan element	Bəli
28	Mütləq düzəlişlərin cəmi hesablanıb və hədləri yoxlanılıb	☐
29	Çoxsaylı obyektlərdə qruplaşdırma qaydası göstərilib	☐
30	Baxılmış və baxılmamış obyektlərin sayı göstərilib	☐
31	İşləməyən və artıq obyektlər ayrıca qrup kimi verilib	☐
32	Nəticə qırıntı dəyəri ilə aşağıdan yoxlanılıb	☐
33	Nəticə yeni obyektin dəyəri ilə yuxarıdan yoxlanılıb	☐
34	Yanaşmalar arasındakı fərq təhlil edilib	☐
35	Dəyər aralığı göstərilib	☐
36	«Vermədiyi nəticələr» bölməsi doldurulub	☐
37	İşçi sənədlər saxlanma qaydasına uyğun toplanıb	☐